

A komor, titokzatos versek tőlem származnak

Beszélgetés Filip Tamással

Filip Tamás néhány éve elbúcsúzott a Magyar Napló szerkesztőségétől, és a Dokk című irodalmi portál főszerkesztője lett. *Album* címmel a Magyar Napló Kiadó gondozásában tavaly jelent meg kötete, amely válogatott és új verseket tartalmaz.

– *Hogyan született meg a válogatott verseskötet?*

– A Magyar Napló Kiadó vezetője, Oláh János biztatott, hogy állítsak össze egy válogatott kötetet. A 2012-es *Kő, papír, olló* a hetedik verseskötetem volt. A válogatás terhét Nyírfalvi Károly barátomra bízta. A biztatás szerencsére arra is vonatkozott, hogy nyugodtan lehet a könyv terjedelmes. A szerkesztő élt a lehetőséggel, és így egy bőséges, eddigi életművem felét meghaladó méretű könyv születhetett.

– *Mi az, ami mindig alázatra, elfogadásra, csöndességre készítet a verseidben?*

– Soha nem voltam lázadó alkat, és ez nyilván megjelenik a verseimben is. Ugyanakkor behódoló sem vagyok: csodálkozva figyelem oly sok költőtársam ki nem mondott elvárásokhoz igazodó attitűdjét. Az én „témám” az önmaga foglyává váló világ, a lassú, de feltartóztathatatlan leépülés, a bomlás, és az egyén nemes, de vesztésre álló harca, amit mindezek ellen vív. Ennek elfogadásáig nehezen jutottam el, de végül sikerült, s így már könnyebb. Amikor írok, a versbeli hőst újra indítom, kíváncsian figyelem, mi történik vele, és tényleg nem tudom, mi lesz a sorsa. Akkor van vége az adott versnek, mikorra a hős elvégezte a rá osztott felada-

tot, akkor hallgatok el én is, persze, csak egy időre. Ha kellő mennyiségű hiányérzet áll össze bennem, jöhet az újabb kísérlet.

– *A facebookon a Szó-játékszótér csoportban gyakran osztasz meg szójátékokat. Mit jelentenek számadra ezek a nyelvi lelemények?*

– Még jóval a facebookos jelenlétem előtt születtek első szójátékaim. Néhány alkalommal küldtem egy csokornyit Balázs Gézának, aki közölte őket a *Tetten ért szavak* című rádióműsorában. Ezek a nyelvi ötletek olyan váratlanul találják meg az embert, hogy semmilyen magyarázat nincs rá: mint ha egy ismeretlen hirtelen kilépne a tömegeből, nevémen szólítana, és kezét nyújtana. Nagyon szeretem ezeket a nyelvi játékokat: nem is engem, hanem magát a nyelvet dicsérik azzal, hogy megmutatják, még mennyi minden van benne, ami nem látszik, ha nem játszunk vele.

– *Amikor lehántottam a szójátékokat, átértelmezéseket, humoros fordulatokat a verseidről, egy dermesztő és leírhatatlan valóság tárult elém.*

– Nem tehetek róla, így látom a világot, ezek szerint ilyen hideg-apokaliptikusnak, kiismerhetetlennek, és olyannak, amelynek ügynökei mindig lesben állnak, figyelnek. Arról próbálok beszélni, amit nem értek, de valahogy

mégis egész személyiséggel felfogok. Az a világ, amelyben élünk, tele van kiszámíthatatlansággal, tervezhetetlenséggel, amittől bár szinte mindenki tart, sokan mégsem tudják megfogalmazni szenvedésük okát, illetve beérik hamis magyarázatokkal. Kellene annyi állandóság a hétköznapokban, ami némi biztonságérzetet ad ahhoz, hogy el tudjuk viselni azt, ami követhetetlen tempóban változik: elképesztő alkalmazkodási képességre van szükségünk, hogy valahogy talpon maradjunk. Választani kell a cselekvés és a szemlélődés között, s bár alkatom szerint az utóbbi illene hozzám, kénytelen vagyok az előbbit választani, ami azonban magában foglalja a kudarc lehetőségét is. Mindez azonban nem akadályoz meg abban, hogy átéljem az „ittlét örömét”. A költészetben gyakran találunk világvége-érzeteket: a világ sok vér és szenvedés árán már sokszor túlélte önmaga végét, de ez semmit nem von le a költői megfogalmazások érvényességéből. Most is olyan helyzet van, hogy döreség lenne azt hinni, hogy ami van, képes folytatódni. Sokkal mélyebben kéne megérteni és megélni az egymásra utaltság tényét, és ennek üzenetét minden emberi cselekedetre.

– *Fontos számadra, hogy évtizedek, vagy száz év múlva a verseid-*

ből megtudja az olvasó, hogyan volt szörnyű, mégis vicces és drámai, ahogyan éltünk?

– Rémes szerénységét fogok most mondani: azt hiszem, ennek a kornak az egyik hiteles krónikása vagyok, bár némi rezignáltsággal hozzá kell tennem: ezt eddig kevesen vették észre. Töröm a fejem, mi ennek az oka, és arra kell gondolnom, nem illek bele a kánon elveibe. A manapság sikeres, kanonizált szerzők kevés kivétellel a balliberális világszemléletet vallók közül kerülnek ki, de én nem tartozom közéjük, és nem vagyok képes az ehhez szükséges kompromisszumokra. Rossz pillanataimban ez keserűséggel tölt el, de a keserű pohár helyett inkább valamilyen tennivaló után nézek ilyenkor, és mit tesz isten, mindig találok valamit.

– Nemrégiben Orbán János Dénes azt nyilatkozta, hogy „A kortárs magyar költők legtöbbje elvont, túl metafizikus, humortalan és a nem szakmai olvasó számára dögunalmas.” Te mit gondolsz erről?

– Ez elég sommás kijelentésnek hangzik, de lehet, hogy ennek a szövegkörnyezetből való kiemelés az oka. Szerintem elég színes és gazdag a mai líra is, ugyanakkor egy pillanatra sem feledhetjük, hogy az elődök nagyon magasra tették a mércét. Biztosan lezárult egy korszak, már évekkal ezelőtt, az új törekvések kellően elterjedtek, meg is gyökeresedtek, de bizonyos értelemben figyelmen kívül hagyják a talajt, amelyből tápanyagot szívhatnának. Ettől a mellözöttségtől aztán a talaj sem nagyon tud mit kezdeni ezekkel a törekvésekkel.

– A Kortárs és a Magyar Napló szerkesztője voltál, s most a Dokk impresszumában azt olvashatjuk, te vagy a főszerkesztő...

– A Dokkot tizenöt éve Jónás Tamás és Lackfi János alapította. Néhány társammal nemrégiben vettük át a korábbi tulajdonos-főszerkesztőtől a tulajdonjogát és a szerkesztését. Természetesen nagy reményekkel vágtunk bele ebbe a feladatba, és szeretnénk, ha néhány év múlva egy mértékadó fóruma lenne a pályájuk elején járó fiatal költőknek, akik az itt szerzett tapasztalatok birtokában megtalálják helyüket az irodalomban.

– Hol lehet veled nyilvánosan találkozni a közeljövőben?

– A Költészet napi rendezvények során vállaltam egy kilométer futást a költői maratonban, a „Költők futása” nevű programon április 9-én a XII. kerületi Költő utcában, és *Az év versei* antológia szerzői számára rendezett felolvasásban is részt fogok venni április 11-én a Magyar Rádió Márványtermében. A könyvheti események során pedig előreláthatólag a zalaegerszegi rendezvények megnyitása vár rám.

– Voltál fogalmazó, bíró, most közjegyző vagy. A munkád mennyivel több számodra, mint pusztán megélhetés?

– Amikor először jártam Nemes Nagy Ágnesnél, még csak joghallgató voltam, de ő kifejezetten örült, hogy lesz egy irodalomtól független polgári foglalkozásom, ami függetlenséget biztosít. Mivel választásaink végigkísérnek életünkön, megéri szeretni, amit csinálunk, mert különben minden napunkat frusztráltságban élhetjük. A közjegyzői munka magába foglal sok életközeli, érdekes dolgot,

de nem kevés formalizált, fárasztó eleme is van. Emberként is benne vagyok egy-egy ügyben, nemcsak jogászként. Ez segítséget jelent az érintetteknek, akik azt szokták meg, hogy a hivatal rideg, és nem feltétlenül segítőkész. Az irodalmi érintettség, a művészváltom segít a közjegyzői munkámban, mert sokszor az ügyfél megszólalása előtt már tudom, mi a baja. És viszont: a jog viszonylagos racionalitása segít a szöveg megformálásában, abban, hogy képes legyek a logika kontrollja alá helyezni, amit leírtam.

– A családod hogyan éli meg, hogy van egy költő férj-apa közöttük? És a jogász kollégáid?

– Ez nehéz ügy: a család testközelből ismer, és nyilván elég furcsa a számukra, hogy azok a komor, titokzatos versek tőlem származnak, aki élőben barátságos ember vagyok, akire szinte mindig lehet számítani. Nagyon szeretik persze az írásaimat, és természetesen általában ők az első olvasóim, vagy inkább hallgatóim, mert szeretem felolvasni a verseimet. A szerepléseim egy részén ők is a hallgatóság soraiban ültek, sőt, egyszer helyettesítettek is, amikor a Kortárs meghívásos versenyén a pályaművem felolvasását vállalták helyettem, mivel épp nem tartózkodtam Budapesten. Ami a kollégákat illeti, vegyes a kép. A kamara, illetve az általa létrehozott alapítvány nagylelkűen szokta támogatni a köteteimet, a kollégák azonban ritkán lépnek elélem, kezükben Filip-kötettel, hogy dedikációt kérjenek tőlem. De azért számon tartják, hogy az irodalomnak is szereplője vagyok.

Varga Klára